

▲ Dag Solstads tørre, detaljefikserede og repetitive stil, og hans måde at strippe sin hovedperson på via den dækkede direkte tale afslører hovedpersonens – Bjørn Hansen – store forfængelighed. – Foto: Leif Tuxen.

Bjørn Hansens endeligt

Norges egensindige og kontrære store forfatter, Dag Solstad, afslutter sin trilogi om antihelten Bjørn Hansen. Ikke med et brag, men med et patetisk klip

bog

AF MAI MISFELDT

kultur@k.dk

Kan man læse bogen med den umuligt-nogterne titel ”Tredje, og sidste, roman om Bjørn Hansen”, der nu er udkommet på dansk, uden at have læst de to foregående, der i øvrigt kom i 1992 og hed noget lige så umuligt som ”Elvte roman, bog atten” (på dansk 1994) og i 2009 og hed ”17. roman” (på dansk 2010)? Ja, det kan man uden problem, selvom læseoplevelsen toppes, hvis man har læst de to foregående romaner, der altså er udsendt med 17 års mellemrum (og nu netop genudgivet i en samlet bog på Gyldendal). Dag Solstad, som er en af Norges helt store, nærmest myteomsundede forfattere, afslutter, hvad der blev en trilogi om manden Bjørn Hansen.

Man kan sagtens begynde bagfra, for Solstad summerer i rigelig grad op undervejs. Og han er i øvrigt ikke på den

måde ude i noget kompliceret plottrevet, det komplicerede hos ham ligger på det eksistensielle og filosofiske niveau.

Bjørn Hansen eller Bj. Hansen, som han mestendels kaldes i den nye roman, er 77 år og bor alene i en etværelseslejlighed i Grønland, det multikulturelle Oslo. Bjørn Hansen har kun det mest nødtorfærdige i sin lejlighed, og så er der bøgerne. Den store vestlige maskuline kanonlitteratur (Kierkegaard har en særlig plads i hans hjerte), som han har alfabetiseret og systematiseret med en liden-skab, der får en til at tænke på Canettis Peter Kien fra ”Forblindelsen”. Bjørn Hansen har ikke brug for andre mennesker, det med det sociale har aldrig været hans kop te (poseteen drikker han af en meget stor skål, han har derudover kun to kopper).

En dag ringer det på. Det er hans svigerdatter med barnet Willy, som han aldrig har set. Nu er drengen 20 år, og den effektive svigerdatter fortæller, at han skal bo hos sin farfar, mens han læser lit-

teratur på universitetet i Oslo. Det er anden gang i hans liv, at Bjørn Hansen bliver op-søgt af et ungt menneske, der gerne vil ham. Hans søn, Peter, prøvede, da han var 20 år, men Bjørn Hansen fik aldrig omsat tanker til sprog og rakt ud efter sin søn, som han nu ikke har kontakt med.

Bjørn Hansen er ramt af

”selviagttagelses underlige ånd”, som Marianne Sinclair i Selma Lagerlöfs ”Gösta Berlings saga”. For 25 år siden slyngede han sit store Nej mod tilværelsen, han rejste til Vilnius og kom hjem i rullestol. Planen var at få lov at leve i fred som invalidepensionist, men Bjørn Hansen blev afsløret og måtte tre år i fængsel. Intentionen var aldrig at snyde, men at gøre noget uigenkendeligt. Og det mislykkedes altså, så nu er der bare skammen og døden tilbage.

Bj. Hansen er ikke religiøs, men han har brug for billeder af det, han står over for. Han visualiserer Perleporten og et møde med sin far. Han vil forklare sig for sin far, forklare

”at den såkaldte forbyrderiske handling han havde begået den gang i Kongsberg, var hans livs store bedrift. Han havde foretaget et endeligt brud. Som betød at der ikke var nogen vej tilbage”. Men, erkender han, over for den religiøse far må han af-finde sig med, at det, han gjorde, var en synd.

Med Willys ankomst får Bjørn Hansen en ny chance. Det går faktisk bedre med tredje generation, som også opfører sig mere frimodigt. Og Bjørn Hansen køber en madras, som kan ”limes” op ad væggen om dagen, så de to kan sove i den mikroskopiske boghule (Solstad er en mester i den slags billeder: en madras limet op ad væggen, en stor hvid teskål).

Willy synes, den gamle er sej. En oprører, der har udført noget modigt. Pludselig har Bj. Hansens liv fået fornyet mening. Men så forelsker Willy sig. Og hvad gør en gammel, krænket mand så? Dag Solstads tørre, detaljefikserede og repetitive stil, og hans måde at strippe sin hovedperson på via den dække-

Gyldendal.

Dag Solstad: Tredje, og sidste, roman om Bjørn Hansen. Oversat fra norsk af Sara Koch. 140 sider. 200 kroner. Rosinante/

de direkte tale (som Peer Hultberg i ”Requiem”), afslører hovedpersonens store forfængelighed.

Romanen taber dog lidt højde til sidst, og man er ikke helt sikker på, hvem der taler – er det Bjørn Hansens indre stemme eller en fortæller, der ikke kan styre sig?

Bjørn Hansen fuldender måske i egen optik sit store Nej, men dybest set er hans sidste handling en overmåde latterlig gestus. Nogle har tolket romanens slutning som den visne, aldrende forfatters indspark i MeToo-debatten, men hvis det har været intentionen, så fortæller det mere om forfatteren end om virkeligheden.

kort nyt

Lysværk fejrer 75-året for Befrielsen

For 25 år siden skabte kunstneren Elle-Mie Ejdrup Hansen det, der er kaldt danmarkshistoriens største kunstværk: en lyslinje på 532 kilometer langs den jyske vestkyst. Mere end 500.000 danskere samlede den 4. maj 1995 for at opleve lysværket over bunkerne på Vestkysten. På mandag, den 4. maj, hvor 75-året for Danmarks befrielse markeres, og danskerne sætter lys i vinduet, vender Elle-Mie Ejdrup Hansen tilbage med et nyt værk, der skal trække en lysende linje mellem Christiansborg og Amalienborg. Udstillingsperioden bliver ganske kort, nemlig to timer fra klokken 22 til klokken 24. Værket, der har titlen ”Charlottenborg Linien”, kan opleves fra Kongens Nytorv og fra Nyhavn i København. Kunsthal Charlottenborg, der udstiller værket, opfordrer alle interesserede til at følge

sundhedsmyndighedernes anbefalinger om at holde afstand. Til efteråret er Elle-Mie Ejdrup Hansen desuden aktuell med en større udstilling ”Still (for) Peace” på Viborg Kunsthall, hvor både projektet fra Vestkysten og Kunsthal Charlottenborg vil indgå.

Kultur mødet Mors bliver digitalt

Kultur mødet, der de seneste syv år har fundet sted på Mors i august, kan i år, som så meget andet, opleves hjemmefra. Allerede for mere end en måned siden måtte Kultur mødet trække stikket for årets arrangement på grund af coronakrisen, men nu har bestyrelsen valgt en model, hvor Kultur mødet stadig afvikles, men i et digitalt univers. ”Vi står i en verden under forandring. Situationen tvinger os til at være nysgerrige. Vi bliver nødt til at gentænke formater, samarbejde på nye måder og turde gå med nye drømme. Vi ser

et kunst- og kulturliv, der på den ene side er i dyb krise, og på den anden siden er lykkes med at tænke enormt kreativt. Aldrig har det været mere relevant at insistere på samtalen om kunst og kultur, end det er nu, og selvfølgelig skal Kultur mødet sætte scenen,” udtaler Trine Bang, der er direktør for Kultur mødet Mors, til netmediet Kultur monitor. Afviklingen kommer til at ske i flere dele. Første kapitel finder sted i forsommeren 2020, hvor Kultur mødet vil invitere kulturlivets aktører til en online-konference om fremtidens kulturliv. Andet kapitel bliver et digitalt Kultur mødet Mors den 20.-22. august med podcast, live-debatter og samtaler om kunst og kultur. Tredje kapitel bliver en række kulturarrangementer på Mors i efteråret 2020, når regeringen igen tillader, at danskerne kan samles. I 2019 deltog omkring 30.000 mennesker i Kultur mødet.

★★★★★

”Per Stig Møllers bog kan varmt anbefales.”
Bent Blüdnikow, BERLINGSKE

★★★★★

”Per Stig Møller kombinerer suverænt journalistik og forfatterskab og får befrielsessommeren til at fremstå som en autonom tidslomme.”
Flemming Østergaard, JYLLANDS-POSTEN

★★★★★

”Det har altid været en fornøjelse at høre politikeren Per Stig Møller, og det er ligevist en stor fornøjelse at læse historikeren Per Stig Møller.”
Henrik Jensen, KRISTELIGT DAGBLAD

KØB BOGEN PÅ K.DK/KLUB ELLER HOS DIN BOGHANDLER Kristeligt Dagblads Forlag

Verdens undergang er en sindstilstand

I en rost reportagebog ser forfatteren Mark O’Connell nærmere på den globale subkultur af ”preppere”, der helgarderer sig i tilfælde af verdens undergang

læst udefra

AF SIDSEL NYHOLM

nyholm@k.dk

For nogle kristne sekter i USA er coronapandemien et tegn på, at verdens undergang er nært forestående. Amerikanerne især i konservative delstater hamstrer skydevåben og ammunition i tilfælde af samfundets sammenbrud. Den såkaldte ”prepper”-subkultur – mennesker, der forbereder sig på det værste ved eksempelvis at bygge overlevelsesbunkere under jorden eller lejre langt ude i skovene – er voksende.

Coronavirussen begyndte først at sprede sig og ødelæggelse i hele verden, efter at den irske forfatter Mark O’Connells essay- og reportagebog ”Notes from an Apocalypse” (Notater fra en apokalypse) var gået i trykken, men den globale virkelighed anno foråret 2020 giver bogen en forbløffende aktualitet.

I bogen redegør Mark O’Connell for den menneskelige eksistensielle angst forårsaget af klimaforandringer og andre moderne dårligdomme – heriblandt også globale virusser – og rejser verden

rundt for at besøge de mennesker og grupper, der gør sig klar til dommedag.

Forfatteren besøgte blandt andet en tidligere militærbase i delstaten South Dakota, som en iværksætter har ombygget til moderne overlevelsesbunkere for rigmænd, og han taler med mennesker, der drømmer om at kolonisere rummet.

Han tager i lejr med den britiske økokriger-gruppe Dark Mountain Project, som vil skabe et alternativt samfund rodfæstet i socialistiske principper, og han besøgte Tjernobyl-spørgelsesbyen Pripjat i Ukraine, hvor han filosoferer over ”overlevelses-turisme”.

I New Zealand ser han nærmere på, hvordan amerikanske teknologimilliardærer opkøber land og naturressourcer for at bygge luksuriøse overlevelsespalæer, hvor de kan søge tilflugt i tilfælde af en fremtidig katastrofe eller revolution.

”Notes from an Apocalypse” modtages overordentligt positivt af anmeldere i både USA og Storbritannien. I den amerikanske avis Wall Street Journal kalder kritikeren Toby Lichtig bogen for ”kløg-

tig, humoristisk, uærbødigt og filosofisk rig”.

”Notes from an Apocalypse” er i mindre grad en introduktion til potentielle dommedags-scenarier og i højere grad en meditation over det menneskelige projekt og dets mulige ophør,” skriver han.

Også Tim Adams i den britiske avis The Guardian er positiv.

”Mark O’Connell har en evne til at udtrykke den følelse af lurende krise, som kendetegner vores tidsalder, men er også i stand til at træde udenfor den,” skriver han.

”Notes from an Apocalypse”

er, som kritikeren Jennifer Szalai skriver i avisen The New York Times, ”en udforskning af en følelse” snarere end af teknikaliteterne forbundet med verdens undergang. Mark O’Connell, hvis forrige bog gransker transhumanisme, skriver selv, at bogen er motiveret af hans egen ”tendens til det eskatologiske”. Da han begyndte at skrive den, var han deprimeret og besat af angst for døden, for klimaforandringerne og for sine små børns fremtid.

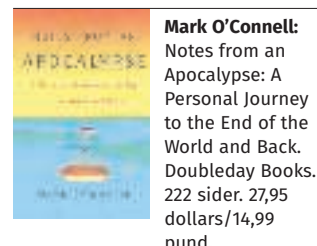
Mark O’Connell erkender,

at angsten for Jordens undergang er næsten lige så gammel som menneskeheden selv. I de seneste århundreder har menneskeheden lidt under følgerne af jordskælv, oversvømmelser, orkaner, brændende byer, krige og atomtruslen. Men tidligere generationers atomarerid havde i det mindste en form for narrativ kraft. Det, som menneskeheden står over for nu, er langsomt og mere lumske, påpeger den irske forfatter.

Mark O’Connell har også blik for prepperkulturens etiske blindeside. Han er åbenlyst forfærdet over den egeninteresse, der præger preppernes forestillinger om tilflugt. Han funderer også over, hvordan nutidens økonomiske migranter behandles i Vesten, mens amerikanske milliardærer planlægger deres flugt til New Zealand og Mars.

I bogens sidste del vælger Mark O’Connell, motiveret af fødslen af sit andet barn, en mere håbeful tone. Menneskeheden bedst håb for overlevelse, konkluderer han, er, at vi sætter vores lid til hinanden og dyrker fællesskabet.

I den aktuelle globale

Mark O’Connell: Notes from an Apocalypse: A Personal Journey to the End of the World and Back. Doubleday Books. 222 sider. 27,95 dollars/14,99 pund.